

СТАНОВИЩЕ

от

проф. д-р Борислава Танева

професор по пиано в направление 8.3 „Музикално и танцово изкуство“ в
Национална музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“, София

за дисертационния труд

на тема

**„Тембрите – музикалният начин за изобразяване на цветовете
в композиторската практика”**

на

ДАФИНА ЗЕКИРИ НУШИ - Косово

департамент „Музика“, Нов български университет,

с научен ръководител доц. д-р Георги Арnaudов,

професионално направление 8.3 „Музикално и танцово изкуство“,

научна специалност Музика,

за придобиване на научна и образователна степен „доктор“

Дафина Зекири Нуши (Косово) е редовно зачислена през 2016 година за Докторант в департамент „Музика“, Нов български университет – София. Научен ръководител е доц. д-р Георги Арnaudов. През декември 2018 г. тя представя финализиран труда си на тема *„Тембрите – музикалният начин за изобразяване на цветовете в композиторската практика”*. Той се състои от увод, 6 глави, заключение, приноси, 2 приложения, библиография. Към изследването Дафина Зекири Нуши прилага и 3 публикации, както и творческа дейност. Библиографията включва над 60 заглавия на различни източници, близо 100 описания на нотни издания, както и шест авторски творби - пет камерни и хорови произведения и една оркестрова партитура.

Трудът ми бе представен първоначално само на английски език и с известни неточности в номерацията на страниците - реалният им брой е

164, а не 282. Тази (предполагам) техническа грешка не омаловажава приносния характер на труда.

Основната идея на труда е да представи тембъра, като (цитирам): „*елемент от описанието на композиционната програма и връзката му с новите инструментални техники*“. Тези идеи докторантката обвързва със собствения си опит като композитор в представените творби.

Родена през 1984г. в Прищина (Косово), тя завършва музикалното училище в родния си град през 2002г. Дипломира се с бакалавърска степен, специалност „Композиция“ в консерваторията в Прищина през 2002г. Продължава професионалното си образование в университета в Скопие, където завършва магистратура в същата специалност през 2011г. По настоящем работи във факултета по изкуства на музикалния департамент на университета в Прищина, Косово.

В биографичната справка е представена доволно богата и регулярна в активността си професионална дейност, под формата на множество участия в различни форуми – фестивали, конкурси, конференции (2002-2018). Сред най-успешните бих отличила първите награди в националния конкурс по композиция, организиран и провеждан от Министерството на Културата, Младежда и Спорта на Косово в няколко поредни години - 2014, 2015, 2016 и 2018г. Значителен успех е и Първа награда за творбата „Atmospheres“ за хор и оркестър, присъдена от International Alliance for Women in Music през 2009г., както и трета награда за творбата „Around“ на четвъртия „Pre-Art Composers Competition“ 2008г. в Швейцария.

Дафина Зекири Нуши е награждавана и на конкурси и форуми по композиция в Ню Йорк и в Конектикът (САЩ). Изпълнявана е в редица европейски държави като Косово, Люксембург, Македония, Австрия, България, Великобритания, Германия, Албания и др., както и в Бразилия, Израел, Мексико и САЩ. В първите години на творческата си кариера Дафина Зекири Нуши пише предимно камерна инструментална и вокална музика. Едни от най-ранните ѝ творби са: „Quasi Variazione“ за пиано (2000), „Dialog“ за цигулка и пиано (2001), „Atmospheres“ за флейта и пиано (2002). По това време Дафина Зекири Нуши се обръща и към вокалната музика – солова и хорова: „My Mother“ (2001) за смесен хор, „When You Come“ за мецосопран и пиано (2002), „Atmospheres“ за хор и оркестър (2005), „Odisea“ (2008) и др.

Анализирайки приложения списък с композициите на докторантката можем да си дадем отговор на въпроса защо тя избира конкретно темата за тембъра като основа на своето научно изследване. Хронологично погледнато в личен план, тенденцията към надграждане и търсене на нови звукови пространства ясно личи в творческото търсене на Дафина Зекири Нуши. Тя самата пише именно за това в труда си. Достатъчно ясни в този аспект са и посланията в композиционните ѝ опуси, които са и доказателствен аргумент за практическото приложение на тезата ѝ.

Проблематиката за тембъра като „цвят“ на звука далеч не е нова и сама по себе си е безкрайна. Според мен въпросът е, че по-скоро „тембърът“ е не достатъчно добре изследвано пространство, особено в ролята си на носител на основна информация в едно музикално повествование и на фона на доста по-често изследваните, споменавани, разглеждани и преподавани други музикалноизразни средства.

В практически план почти не говорим за тембър, (особено в преподаването), а тембърът, освен важно изразно средство, може и трябва да бъде носител на основния образ в една драматургия. Именно „разпознаваемият“ колорит, който ни води през музиката, особено в периода на „загуба“ на мелодиката като основен образен „герой“. В този смисъл като че ли въпросът за „тембъра като цвят и образ“ е като че ли малко недооценен и подценен, сравнение с други музикалноизразни средства. Лично на мен ми беше много интересно да прочета изследването и размислите на докторантката Нуши, както от гледната точка на композитор, така и на интерпретатор, а и на педагог. Споделям голяма част от възгледите, изложени в труда. Докторантката защитава тезата си, обосновавайки се с множество логични примери, практики и препратки. Историческият подход към темата е заложен върху конкретни задълбочени знания и анализи, които Нуши демонстрира на едно високо и коректно професионално ниво. Тя коментира и представя творби на композитори като Айвс, Щокхаузен, Лигети, Кръм, Ноно, Монк, Ченовин, както и впечатляваща библиография, с която подсилва тезата си.

Уводът е кратък, стегнат и прави бърз исторически преглед на развитието на тембровото значение в драматургично отношение - от Древна Гърция, през Средновековието, Класиката и Романтизма идва в наши дни, където за да подсили значимостта на тезата си докторантката използва умело подбрани цитати от трудове на един от колосите в съвременното музикално мислене Пиер Булез.

В първа глава докторантката навлиза в по-дълбоко в темата за „Концепцията за тембъра и развитието на музикалната структура“ Най-обширни и централни в труда с втора и трета глава – в тях се разглежда еволюцията на оркестъра чрез задълбочен исторически преглед на натрупванията и промените до които довеждат те по отношение на музикалното възприятие на звуковия образ, посредством тембъра. В четвърта глава се разглежда значението на *цвета на музиката* през призмата на драматургията в музикалната форма. Петата глава е посветена на водещи имена в косовката национална композиторска школа – показани са спецификата както поотделно на всеки един от тях, така и на школата, дълбоко свързана с националния фолклор на страната. Последната – шеста глава, на практика е конкретния принос на докторантката вече в ролята на димиург, където тя наистина доказва ролята на тембъра като „ключов елемент“, избран за „главен герой“ в настоящото изследване. Представени са произведенията на Дафина Зекири Нуши: „**Фантазия и fuga**“ за 2 пиана, „**Jera**“ за флейта, глас и пиано, „**Храмът на Артемис**“ за 2 цигулки, „**ARTiculACY**“ – за инструментален ансамбъл (флейта, кларинет в си бемол, дървени блокчета, гонг, пиано, цигулка и виолончело) – всичките написани през 2016г., както и създадените през 2017г. „**Bum qi-ke**“ за два смесени хора и тричастния **Концерт за пиано и оркестър**.

Ще си позволя един цитат от труда на Дафина Зекири Нуши, който обяснява изначалния мотив и явно е бил основен движещ елемент и нишка по време на събиране на данните за защита на тезата ѝ:

*„Начините за комбиниране на инструментите и поставянето им на сцената са много важни и ни помагат да разберем по-очевидно описанието на атмосферата, в която композиторът описва. Фокусът върху творби на съвременни композитори, както и върху мои творби, е с цел тембърът да се види като **ключов елемент** и по тази причина избрах да разработя този елемент по време на настоящето изследване.“*

Доколкото целта на моето становище, според изискванията на НБУ, е да дам оценка и отговор на конкретните последващи въпроси, то аз, в качеството ми на член на научното жури, след преглеждане на **труда** (представен на английски език), прочитане на **автореферата** (представен на български език, но представящ достатъчно обстойно дисертацията) и (не скривам) с най-голям интерес - анализирайки представените **авторски произведения** излагам мнението си както следва:

1. ***Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение.***

Да, намирам че трудът на докторант Дафина Зекири Нуши притежава качества в научно и научно-приложно отношение.

2. ***Обоснованост на целите и задачите в дисертационния труд.***

Да, поставените цели и задачи са обстойно аргументирани и защитени.

3. ***Съответствие между избраната методология и методика на изследване и поставената цел и задачи на дисертационния труд.***

Да, налице е съответствие между избраната методология и методика на изследване и поставената цел и задачи на дисертационния труд.

4. ***Преценка на публикациите по дисертационния труд: брой, характер на изданията, в които са публикувани.***

Не намирам в приложената документация текста на публикациите.

5. ***Цитиране от други автори, отзиви в научния печат и др.***

Да, налице са достатъчен брой цитати от авторитетни източници.

6. ***Мнения, препоръки и бележки.***

Трудът има голям потенциал за развитие. При желание и възможност, докторантката би могла да реализира в бъдеще още по-задълбочена изследователска работа и да надгради труда си.

7. ***Заключение с ясно формулирана положителна или отрицателна оценка на дисертационния труд.***

Изложените по-горе оценки и констатации ми дават пълно основание да твърдя, че представеният от Дафина Зекири Нуши труд на тема **„Тембрите – музикалният начин за изобразяване на цветовете в композиторската практика”** притежава необходимите характеристики и научни приноси, от което следва докторантката да получи **образователната и научна степен „Доктор“**, което убедено подкрепям и давам положителната си оценка и вот.

София, 11.03.2019

Проф. д-р Борислава Танева